

**Stichting
Duurzaamheidsvallei**

E: info@duurzaamheidsvallei.nl
I: www.duurzaamheidsvallei.nl

De Duurzaamheidsroute is een initiatief van de stichting Duurzaamheidsvallei en is in samenwerking met de werkgroep Moerenburg tot stand gekomen. De kaarten zijn mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van de gemeente Oisterwijk en Streekhuis Het Groene Woud. Deze wandelroute is gedrukt door Drukkerij Elka, Tilburg.

1 DUURZAAMHEIDSOBJECTEN met nr. (z.o.z.)

VERKLARING VAN DE TEKENS:

- Wandelroute Duurzaamheidsvallei Tilburg - Oisterwijk
- Wandelroute Duurzaamheidsvallei Oisterwijk - Tilburg
- S** Startpunten wandelroute
- Aansluiting op wandelroutenetwerk met knooppuntnummer
Aansluiting op "ommetjes"
- P** Parkeren
- Horeca
- Picknickbank
- Aanwezige waterlopen

Wandelroute Duurzaamheidsvallei

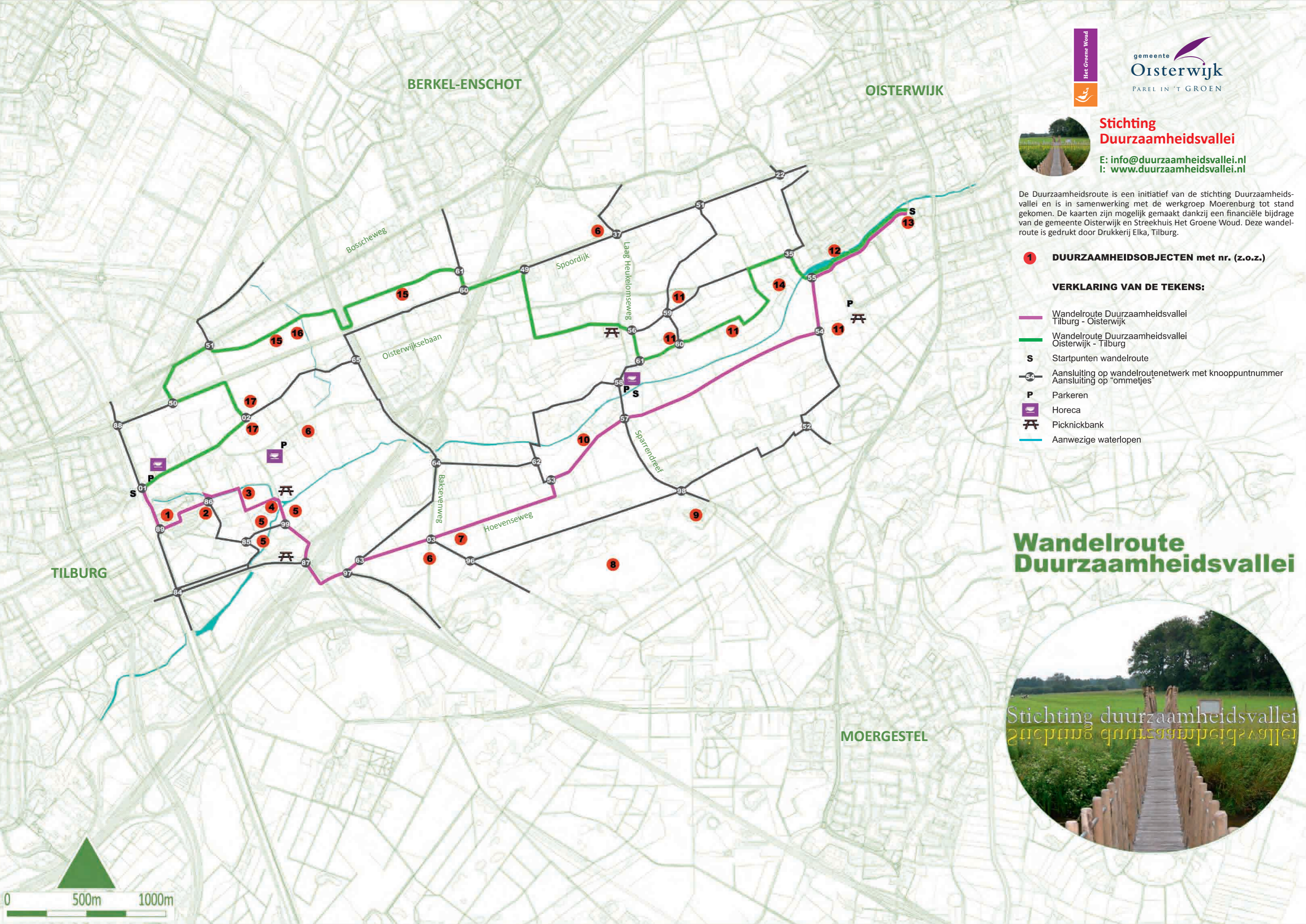

BERKEL-ENSCHOT

OISTERWIJK

TILBURG

MOERGESTEL

Wandelroute Duurzaamheidsvallei

Rondwandeling van ongeveer 14 km. van de plaats in Tilburg waar ooit Huize Moerenburg heeft gestaan naar de plaats in Oisterwijk waar ooit Kasteel Durendael heeft gestaan.

TOELICHTING OP DE WANDELROUTE:

De naam Duurzaamheidsvallei slaat op het fraaie kleinschalige stroomgebied van de Leije / Voorste Stroom tussen Tilburg en Oisterwijk. In een brede strook langs deze beek richt de Stichting Duurzaamheidsvallei zich met allerlei duurzaamheidsprojecten op behoud en versterking van de daar aanwezige kwaliteiten in het landschap. Het gaat daarbij om natuurbehoud en -ontwikkeling, het zichtbaar maken en behouden van het historisch erfgoed en het op een verantwoorde manier omgaan met de planeet (opwekking van zonne- en windenergie, het schoonmaken en hergebruik van afvalwater). De wandelroute is opgespannen tussen de plaats in Tilburg waar eens Huize Moerenburg heeft gestaan en de plaats in Oisterwijk waar eens Kasteel Durendael heeft gestaan. Langs de route worden een aantal voorbeelden van duurzaamheidsprojecten in dit gebied getoond en het is de bedoeling van de Stichting Duurzaamheidsvallei, dat er in de toekomst meer voorbeelden te zien zullen zijn langs deze wandelroute. De wandelroute start in Tilburg ter hoogte van de J.P. Coenstraat-brug over het Wilhelminakanaal en gaat via Moerenburg naar Oisterwijk. Deze route is gemarkeerd met roze palen. In Oisterwijk start de wandelroute ter hoogte van de Stroomdalpad-brug over de Voorste Stroom ter hoogte van de Meidoornlaan en gaat vandaar naar Tilburg, deels via het historische pelgrimspad. Deze route is gemarkeerd met groene palen. Ook kan de wandelroute gestart worden vanaf de Laagheukelomse weg in Heukelom. In de buurt van de startplaatsen is zowel horeca als parkeergelegenheid in voldoende mate aanwezig.

De wandelroute is geprojecteerd op het regionale knooppuntennetwerk voor wandelaars van de Provincie Noord Brabant. De route kan ook gewandeld worden door deze knooppunten te volgen:

- Van Tilburg naar Oisterwijk zijn dat de volgende knooppunten:
- 01 (start), 89, 86, 99, 87, 97, 63, 03, 53, 57, 54, 55 en dan rechtsaf
- Van Oisterwijk naar Tilburg zijn dat de volgende knooppunten:
- Vanaf het startpunt westwaarts en dan 55, 35, 60, 61, 56, 49, 60, 61, 51, 50, 02 en 01

Op een aantal plekken is het mogelijk om m.b.v. het knooppuntennetwerk een alternatieve route te wandelen of een inkorting van de route te maken.

DUURZAAMHEIDSOBJECTEN:

- 1 Waterzuivering / Helofietenfilter / Pompstations
- 2 Reconstructie Huize Moerenburg
- 3 Korvelse waterloop
- 4 Samenloop Leye en Korvelse waterloop
Beek gaat verder als Voorste stroom
- 5 Natuurontwikkeling op voormalige weilanden
Aanluiting op Natuurontdekdap
- 6 Opwekking zonne-energie
- 7 Voormalige vuilstort
- 8 Aansluiting op Wandelingen rond Galgeven
- 9 Aansluiting op Wandelingen rond Pierenberg
- 10 Helleputten
Aanluiting op Heukelommetje
- 11 Reconstructie landschapselementen
- 12 Sluis Voorste stroom
- 13 Locatie voormalig kasteel Durendael
- 14 De Laars
- 15 Historisch Pelgrimspad naar Den Bosch
- 16 Beek De zwarte Rijt (ook wel Zwartrijt genoemd)
- 17 Bolle akker

BESCHRIJVING WANDELROUTE DUURZAAMHEID TILBURG → OISTERWIJK (roze markeringspalen)

De wandelroute start bij de J.P. Coenstraat ter hoogte van de brug over het Wilhelminakanaal. We lopen in zuidelijke richting en komen al snel aan bij de voormalige waterzuivering. Hier lopen we tussen de rietkragen door tot we aankomen bij de Reconstructie van het voormalige Huize Moerenburg.....

1 Waterzuivering / Helofietenfilter / Pompstations

Deze waterzuivering is de oudste biologische waterzuivering in Nederland en door de gemeente Tilburg gebouwd in 1937 voor het reinigen van het vervuilde water uit de Textielindustrie. De waterzuivering is in 2005 buiten gebruik gesteld en sindsdien wachten de pompgebouwen en bakken van dit rijksmonument op een herbestemming. Het Tilburgse afvalwater wordt nu vanaf hier doorgepompt naar de nieuwe rioolwaterzuivering in Tilburg noord via een aantal pompstation, waarvan we er twee tijdens de rondwandeling tegen zullen komen. Het terrein is nu voor een groot deel in gebruik als overstort van overtollig water bij hevige regenbuien. Dit water wordt biologisch gereinigd door middel van helofytenfilters: Het water wordt geleid langs bacteriën op de wortels van het riet, die de organische afvalstoffen afbreken.

2 Reconstructie Huize Moerenburg

In Moerenburg is al heel lang bewoning aanwezig op droge plekken in het moerassige gebied. Eén van deze bewoningkernen is, zoals de naam al doet vermoeden Huize Moerenburg. Deze tot een buitenhuis uitgebouwde boerenhoeve stamt uit ongeveer 1310 en was één van de eerste stenen gebouwen in Tilburg. Het heeft lange tijd dienst gedaan als pastorie. In de achttiende eeuw raakt het landgoed in verval om vervolgens rond 1750 te worden gesloopt. In 2005 zijn bij graafwerkzaamheden resten gevonden van Huize Moerenburg. In 2012 is het gereconstrueerd met een geraamte van Cortenstaal. In de tegels zijn afbeeldingen aangebracht van de vondsten van het archeologisch onderzoek, dat hier heeft plaatsgevonden.

.....Vanaf Huize Moerenburg lopen we een klein stukje in noordelijke richting en vervolgen onze wandeling langs de Korvelse waterloop tot de beek De Voorste stroom

3 Korvelse waterloop

De Korvelse waterloop is van oorsprong één van de blauwsloten, die zijn aangelegd voor de afvoer van afvalwater van de Tilburgse textielindustrie. Deze blauwsloot voerde het afvalwater van de fabrieken rond het Korvelplein (vandaar de naam Korvelse waterloop) en de wijk Koningwei (gebied rond het huidige Koningsplein) om het ongezuiverd te lozen op de Voorste stroom/Leye. Door het ongezuiverde afvalwater dat ze vervoerden, waren de

blauwsloten berucht vanwege de stank die ze verspreidden. De lozingen van de Korvelse Waterloop leidden zelfs tot klachten vanuit Oisterwijk. Dit leidde tot een jarenlange juridische strijd tussen de gemeenten Oisterwijk en Tilburg, die uiteindelijk door de gemeente Oisterwijk in haar voordeel werd beslecht. Tilburg werd vanaf 1915 verplicht tot het betalen van een schadevergoeding. Om aan de schadevergoeding te ontkomen, is de gemeente Tilburg later overgaan tot de bouw van de waterzuivering.

4 Samenloop Leije en Korvelse waterloop Beek gaat verder als Voorste stroom

Dit is het punt waar de voormalige blauwsloot de Korvelse waterloop uitmondt in De Leye. Na de samenloop gaat de beek verder als De Voorste Stroom. Op dit punt is er een prachtig zicht op de 3 waterlopen met de meanderingen van De Leije, de graslanden van Moerenburg en het ooievaarsnest.

5 Natuurontwikkeling op voormalige weilanden Aanluiting op Natuurontdekdap

In dit deel van Moerenburg zijn in 2003 de voormalige weilanden aangekocht ten behoeve van natuurontwikkeling. De graslanden verruigen en de beken krijgen hun natuurlijke oever terug. Er is "nieuwe natuur" aangelegd, met bloemrijk grasland, knotwilgen, hoogteverschillen en poelen. waardoor allerlei verdwenen inheemse planten- en diersoorten weer kansen krijgen en de biodiversiteit van het gebied toeneemt. Wie meer te weten wil komen over de natuur en natuurontwikkeling in Moerenburg kan hier besluiten tot een extra 'ommetje' langs het door de Werkgroep Moerenburg ontwikkelde Natuurontdekdap.

.....We vervolgen onze weg via het fietspad, dat ons naar de andere kant van de snelweg leidt. Hier nemen we het zandpad richting Oisterwijk.....

6 Opwekking zonne-energie

Waar het zandpad de Bakseveeweg kruist, is een lantarenpaal te zien die zijn energie krijgt via de opwekking van zonne-energie. In en om het gebied zijn diverse voorbeelden van deze duurzame energie, zowel op heel grote als op heel kleine schaal (zoals bijv. deze lantaarnpalen). Er zijn verschillende bewonersgroepen actief met het gezamenlijk inkopen van zonne-energie. Verder zijn er agrarische bedrijven in het gebied, die gebruik gemaakt hebben van

subsidiemogelijkheden om de asbest daken op hun stallen te vervangen door zonnecollectoren. Ten slotte is er een initiatief, dat op termijn moet leiden tot de bouw van een zonne-energiepark.

7 Voormalige vuilstort

Na het passeren van de Bakseveeweg is aan de rechterkant van het pad een verhoging van het landschap te zien met steile randen. Hieraan zijn de voormalige vuilstortplaatsen herkenbaar die hier veelvuldig voorkomen. Al eerder (bij de samenloop van de beken) waren deze voormalige vuilstortplaatsen waarneembaar en verderop langs de wandelroute zijn er nog meer voorbeelden van te vinden.

8 Aansluiting op Wandelingen rond Galgeven

In Midden Brabant is een zone waarneembaar in het landschap waarin de vennen zijn gelegen. Tot deze zone behoren onder andere ook de Oisterwijkse Vennen o.a. het Bakseveen en het Galgeven. De vennen zijn ontstaan, doordat het dekzand door winden is weggeblazen en de daaronder gelegen leemlaag aan de oppervlakte kwam. Door de ondoordringbare leemlaag verzamelt het regenwater zich hier in kleine meertjes. Door de heersende windrichting lopen vrijwel alle venntjes van zuid-west naar noord-oost. Vanaf het zandpad is het Galgeven via een extra 'ommetje' bereikbaar.

.....Halverwege het zandpad gaan we linksaf en vervolgen onze route naar rechts evenwijdig aan De Voorste stroom.....

9 Aansluiting op Wandelingen rond Pierenberg

In vroegere tijden weiden de boeren hun schapen op de heidevelden. Ook werden heideplaggen in de stal door de mest gewerkt om daar de akkers mee te bemesten. Te intensief gebruik van de heidevelden heeft op veel plaatsen geleid tot zandverstuivingen. Het meest bekende voorbeeld hiervan zijn de Loonse en Drunense Duinen.

Maar ook in dit gebied zijn er een aantal voorbeelden te vinden, waaronder de Pierenberg. Ook de Pierenberg is via een extra 'ommetje' bereikbaar.

10 Helleputten Aanluiting op Heukelommetje

Tussen Tilburg en Oisterwijk lagen aanvankelijk grote stukken onontgonnen gebied: Woest en moerassig gebied. Omwonenden kwamen niet graag in deze gebieden, omdat het er niet pluis zou zijn en dit is dat ook in veel oude namen in het gebied terug te vinden. Het natuurgebied De Helleputten, die we nu op onze wandeling tegenkomen, is daar een goed voorbeeld van. Om meer te ervaren van dit natuurgebied en de verweving ervan met het boerenland kan het 'Heukelommetje' aan de wandeling worden toegevoegd.....

We kruisen de Laag Heukelomseweg en vervolgen het pad rechtdoor evenwijdig aan de Voorste Stroom.....

11 Reconstructie landschapselementen

Op veel plekken zijn kleinschalige initiatieven waarneembaar om belangrijke landschapselementen te behouden, te versterken of terug te brengen. Een groot deel van deze landschapselementen (houtwallen, bomenrijen, amfibieënpoelen) worden aangelegd door grondeigenaren in het gebied, zoals Brabants Landschap en Natuurmonumenten. Maar vaak is de aanleg en het onderhoud ook het werk van vrijwilligersorganisaties, zoals de Stichting Duurzaamheidsvallei, Knotploeg Moerenburg en Groen Boer en Doen.

.....Vlak voor het sportpark gaat het links tot de Voorste stroom en dan naar rechts om aan te komen bij het Oisterwijkse Start-jeindpunt van de wandelroute.

12 Sluis Voorste stroom

Om het verval van de beek op te vangen is hier een sluis geplaatst in de Voorste Stroom. De Stichting Duurzaamheidsvallei wil graag dit hoogteverschil benutten voor de opwekking van energie door waterkracht. Tot nu toe is dit nog niet gerealiseerd. Mogelijk dat in de toekomst ergens langs de Voorste stroom op een andere manier energie wordt opgewerkt. Gedacht wordt hierbij aan het plaatsen van kleine molens die het water oppompen voor bevoeding en het drinken van vee.

BESCHRIJVING WANDELROUTE DUURZAAMHEID OISTERWIJK → TILBURG (groene markeringspalen)

13 Locatie voormalig kasteel Durendael

Dit is de plaats waar in het verleden Kasteel Durendael heeft gestaan. Dit kasteel komt in 1477 voor het eerst voor in documenten en is in de negentiende eeuw gesloopt. Restanten ervan zijn nauwelijks nog waarneembaar. Alleen delen van de slotgracht zijn nu nog terug te vinden. De Stichting Duurzaamheidsvallei wil graag Kasteel Durendael op één of andere manier terugbrengen op de oude plek. Daarbij kan gedacht worden aan een vergelijkbare reconstructie, zoals die heeft plaatsgevonden bij Huize Moerenburg in Tilburg. Een andere mogelijkheid is het blootleggen van de fundamenten van het kasteel en inrichting het terrein als park of speelterrein.

De wandelroute volgt hier geruime tijd het fietspad langs De Voorste Stroom, de brug over en vervolgens linksaf langs de asfaltweg. Bij het eerste (onverharde) pad aangekomen slaan we linksaf tussen de akkers en weilanden door en bij De Laars aangekomen slaan we rechtsaf (het pad langs de greppel).

14 De Laars

Bij De Laars is de gemeente Oisterwijk i.s.m. de Duurzaamheidsvallei een natuurontwikkelingsproject gestart. De Laars bestaat uit vochtige graslanden, waar niet gemest mag worden en die alleen in gebruik zijn als hooiland. Er is een amfibieënpoel gegraven met een steile en een glooiende oever. Door extensief beheer krijgen zeldzame planten en dieren hier een kans.

We kruisen even later de Laag Heukelomseweg. Daar volgen we weer de asfaltweg, nemen het pad rechtsaf tot we bij het spoor aan komen, wat we vervolgens linksaf volgen en oversteken. Daarna nemen we de eerste onverharde weg links.....

15 Historisch Pelgrimspad naar Den Bosch

We bevinden ons nu op één van de oudste routes in het gebied, het Pelgrimspad van Tilburg naar Den Bosch. In vroegere tijden namen pelgrims, die op weg waren naar de kathedraal in Den Bosch, deze route. Door de aanleg van nieuwe wegen en de spoorlijn is deze oude route in onbruik geraakt, maar op veel plekken zijn er nog resten van terug te vinden, zoals aan de achterzijde van de bebouwingen langs de Bosscheweg, de Pelgrimsweg en de Nieuwe Bosscheweg.

.....We volgen de weg onder het viaduct door en pakken daarna de route van het pelgrimspad weer op aan de achterzijde van de woningen.....

16 Beek De zwarte Rijt (ook wel Zwartrijt genoemd)

Moerenburg is van oudsher een vochtig, moerassig gebied. De beken in het gebied zorgden daarbij voor de afvoer van het overtollige water. De belangrijkste beken zijn De Leye en De Voorste Stroom. Bij het pompstation kruisen we één van de andere beken in het gebied, De zwarte Rijt.

.....Aan het einde van het pad gaan we rechtsaf naar de Bosscheweg en houden vervolgens steeds links aan en volgen na het spoorviaduct het fietspad links. Daarna nemen we twee keer de onverharde weg rechts om vervolgens via de asfaltweg uit te komen bij het Tilburgse begin- / eindpunt bij de brug over het Wilhelminakanaal.

17 Bolle akker

In vroeger tijden hadden de boeren nog niet de beschikking over kunstmest. De akkers werden toen bemest met de mest van schapen, die in de winter werd verzameld in de stallen en werd vermengd met heideplaggen. In het voorjaar werd deze mest vervolgens op het land gebracht, waardoor de akkers elk jaar een beetje hoger kwamen te liggen, millimeter voor millimeter. Ook werden akkers zoveel mogelijk perceelwaarts geploegd om de afwatering te verbeteren. Na honderden jaren mest opbrengen en ploegen leidde dit tot bolvormige akkers. De moderne landbouwtechnieken en de introductie van kunstmest hebben ertoe geleid, dat de bolle akkers steeds meer uit het landschap zijn verdwenen. Op verschillende plaatsen zijn deze akkers nog steeds goed waarneembaar.